

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasil
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, PODOBU.

IV. Letnik

V Ljubljani 15. julija 1903.

Št. 14.

Zakaj primanjkuje učiteljev na Kranjskem?

Srdit boj se je vnel v „Popotniku“ med prof. Bežekom in deželnim šolskim nadzornikom Fr. Hubadom zaradi nesrečnih formalnih stopenj pri pouku. Neusmiljeno vihti g. prof. Bežek svoj bič nad glavo svojega nasprotnika in prepričani smo že sedaj, da bode končna zmaga na strani g. Bežka, ki slovi kot eden najboljših pedagogov na šolskem polju. Ta boj še ni končan in bil se bode še nekaj časa, predno položi premagani svoje orožje in se vda. Vsi učitelji naše dežele so prepričani, da se je dež. šol. svet prenaglil in napravil napako, ko je učiteljstvu uradnim potom ukazal, naj se pri pouku poslužujejo peterih formalnih stopenj. Za Boga, čemu zahtevate od učiteljstva take metode pri pouku, po kateri je prepričano, da niti od daleč ne bi doseglo z njo učnega cilja in dobrih uspehov! In zato podučuje tudi še nadalje tako, da bode doseglo kar je mogoče največ pri svojem delovanju v šolu, držeč se šolskih zakonov, ki se glase: metoda pri pouku bodi prosta! Vsak učitelj naj si izbere tako postopanje pri pouku, katero se mu zdi tvarini najbolj primerna in pri katerem bode dosegel najboljše uspehe. To je popolnoma logično in tu zakon upošteva do cela individualnost učiteljevo. A kaj se godi pri nas? Nadzornik pride zdaj slučajno v kako šolo, v kateri mu učitelj nameče peska v oči s peterimi formalnimi stopnjami, in glejte, čez nekaj tednov že dobi pohvalni dekret od najvišje šolske oblasti. Kake uspehe je dosegel s takim postopanjem, in

ali je končno dosegel tudi učni cilj, kar mora biti glavni pogoj — o tem se ne vpraša. Drugi izkušeni učitelj poučuje po svoji lastni previdnosti, izbral si je tako učno pot, po kateri mu je možno priti najlaglje do zaželjenega uspeha. Tudi v tako šolo pride nadzorovat g. nadzornik. Zdaj mora izkušeni, praktični in na šolskem polju osiveli mož slišati hudo grajo, ker ne podučuje po formalnih stopnjah, tako da mu nezaslužena graja vzame vsako veselje do daljnega službovanja in raje prosi za vpokojenje. Poznam takega učitelja, ki je bil kos svoji nalogi, kakor nihče drugi v našem okraju. Dosegel je najboljše uspehe pri pouku; učenci in stariši so ga oboževali, vsaka občina bi ga morala biti vesela, — šel je v pokoj vsled nesrečnih formalnih stopenj. Najmanje bi še lahko služil dobrih deset let, a grajo, katero je dobil pri nadzоровanju od nadzornika, ga je spravila v tako nejevoljo, da je popustil šolo, če ga je tudi vsa občina in ves krajni šol. svet prosil, naj ne stori tega osodnega koraka. Poznam še mnogo dobrih in praktičnih učiteljev, ki so hrbet pokazali nevhvaležni šolski oblasti, ki bi drugače še lahko služili pet do deset let

A s tem se ogromno obtežuje pokojninski zaklad. Novih moči nimamo in kar jih je mladih, hité v zeleno Štajersko, kjer vladajo boljše razmere in kjer ne brije tako „ostra sapica“ kakor na Kranjskem. S takim postopanjem od strani dež. šol. nadzornika proti ostarelim učiteljem se zapirajo ljudske šole naši mladini, se obremenjuje naša revna dežela na nepotreben način. To so v resnici kričeče razmere, ki nam jemljó učitelje in nastavljajo krojače, dacarje in druge za — učitelje. In ko bi samo te bile?! Za danes dovolj.

Practicus.

Novomeška gimnazija.

Poleg jezuitske gimnazije v Ljubljani je bila velikega pomena za slovenske dežele gimnazija v Rušah pri Mariboru. V tej samotni vasi je ustanovil šolo Juri Kozina, ki je bil l. 1629 vikar pri sv. Petru v Ljubljani. Z učilnico je pričel l. 1645 in jo vodil do l. 1649. Njegovi nasledniki so jo oskrbovali do l. 1774. V tej učilnici se je izšolalo 6931 učencev iz raznih pokrajin; medtemi je bilo 600 plemenitnikov iz najodličnejših rodbin. Učenci te šole so zavzemali kaj odlična mesta v javnosti. Trije so postali nadškofje, 8 jih je bilo škofov, 17 prelatov in mnogo cesarskih dvornikov. Kakor jezuiti so tudi tu smatrali za vzgojno sredstvo gledališke igre, ki so se ohranile do l. 1722. Predstavljali so jih včasih tudi v slovenščini.¹⁾

Znamenit učni zavod zlasti za Dolenjsko je bila novomeška gimnazija, katero so nad sto let vodili oo. frančiškani.

Frančiškani sicer niso imeli v svojem načrtu šol, a časovne in krajevne razmere so jih dovedle do pouka mladine. Sv. Frančišku je redovna pravila potrdil ustmeno že Inocencij III. l. 1209, pismeno pa Honorij III. l. 1223.

¹⁾ Fridolin Kavčič: „Ruška gimnazija“ v izvestjih muz. društva za Kranjsko. 1896. str. 69.

Kmalu po smrti sv. Frančiška (1182—1226) so se naselili frančiškani na Avstrijskem. Nekateri menijo, da je prišel sv. Anton Padovanski l. 1226 potujoč po Tržaškem in Goriškem tudi na Kranjsko. Bržkone so si pa frančiškani sezidali svoj prvi samostan na Kranjskem l. 1233 v Ljubljani in sicer tik cerkve sv. Filipa (sedaj Vodnikov trg), ki so jo odslej imenovali cerkev Marijinega vnebovzjetja.¹⁾ Ker so se ljudem priljubili, so se širili polagoma po deželi. Naselili so se pri Metliki (pri Treh farah) in potem, radi turških napadov pregnani, l. 1470 v Novem mestu, kjer so dobili cerkev sv. Lenarta. L. 1495 so jim v Kamniku odmenili cerkev sv. Jakoba.

Kranjski frančiškani so spadali najprej h kustodiji bosanski (Custodia Bosnae Argentinae), dokler se niso ločili s hrvaškimi samostani l. 1514. Naslov so si pa deloma ohranili ter svojo pokrajino imenovali „provincia Bosnae Croatiae S. Crucis“, to je bosansko-hrvaška provincija sv. Križa. L. 1463 so namreč Turki odjarmili Bosno. Frančiškani so neznansko trpeli in izgubili vse samostane. Le polagoma so se zopet utrdili. Naša provincija je pa l. 1708 zopet spremenila ime in si nadela naziv provincia S. Crucis Croatiae Carnioliae. Leta 1900 je naša provincija zopet doživela izpremembo. Izgubila je samostane na Hrvaškem, kot namestilo pa je dobila samostan v Mariboru in hospic v Slovenskih goricah.²⁾

V Novem mestu so pričeli frančiškani zidati svoj samostan l. 1470 in ga dozidali tik cerkve sv. Leonarda l. 1472. Vsled turških napadov se je združevala v Novem mestu moč krščanstva in z ustanovitvijo vojaške krajinje je jelo mesto cvesti, saj je bilo zbirališče brambovcev in skladišče za vojne potrebe. L. 1493 se je ustanovil kapitelj, ko so pa zgradili onstran Gorjancev Karlovec med leti 1570—1580, se je vsa trgovina preselila tja. Novo mesto je osamelo in si ni moglo opomoči.

Meščani so si skušali pomagati na razne načine, a nič se jim ni posrečilo. Naposled pošlje cesarica Marija Terezija deželnega vicedoma grofa Orzona v Novo mesto, naj ondotne razmere preišče in nasvetuje, kako bi se mestu pomagalo. Tedaj se je rodila misel: prosimo za gimnazijo, ki bi jo vodili frančiškani.³⁾ Meščani so si želeli šole radi gmotnih koristi. Obetali so si, da bi obilo dijakov používalo poljske pridelke, ki jih mesto sedaj ne more spečavati v denar. Mnogo meščanov bi si opomoglo; marsikatera uboga vdova bi si prislužila svoj kruhek, ker bi hodili dijaki na stanovanje in hrano. Meščanom ne bo treba pošiljati otrok v daljne kraje in z njimi težko pridobljenega denarja. Šola bi pa bila tudi v korist okoličanom in celo Hrvatom. Takoj so se jeli pogajati s frančiškani (1744), ki so bili s predlogom zadovoljni. Cesarica se ni protivila ustanovitvi, samo da gimnazija ne bo obremenila države.

¹⁾ Illyr. Blatt. 1842, št. 30—35.

²⁾ Cvetje z vertov sv. Frančiška. 1900, 95.

³⁾ Iv. Vrhovec: Zgodovina Novega mesta. 1891, str. 244—308. — P. Rafael Klemenčič: Chronologische Darstellung der wichtigsten, die Stadt Rudolfswert betreffenden Daten, mit besonderer Berücksichtigung des Franciscaner-Conventes v programu novomeške gimnazije l. 1868, str. 14—20, 22 sq. — P. Engelbert Knific: Kurzgefaßte Gesch. von der Entstehung der Stadt Neustadt und des Gymnasiums. Program l. 1855.

Meščani so obljubili frančiškonom prispevati za stroške in pouk 300 gld. na leto in pošiljati v samostan 12 funtov mesa na teden razen o postu. Pogodbo s samostanom je potrdil vicedom l. 1746. in kmalu potem je cesarska pisarna priznala novi gimnaziji vse pravice tedanjih avstrijskih gimnazij. ¹⁾

Frančiškanski definitorij, ki je zboroval v Ljubljeni od 1. do 6. sept. 1746, je sklepal o pravilih veljavnih za to gimnazijo. V 22. točkah določuje šolski red. Šolsko leto se prične 3. novembra. Razen nedelj in praznikov ni pouka torek in četrtek, v postu pa le sredo ne. Da bi se vadili v govoru, so prirejali dijaki nižjih razredov enkrat, višjih razredov pa dvakrat na leto dramske prizore (comicum exercitium). Profesorji so hodili ob prostih dneh skupno z dijaki na izprehod. Za kazen so odločili le zapor, izključenje pa le za najhujše prestopke.

Bogoljubnih vaj so se morali udeleževati ob nedeljah in praznikih. Hodili so k litanijam po šoli. K izpovedi in sv. obhajilu so zahajali po dvakrat na mesec. Ob sobotah popoldne so bili v posameznih razredih duhovni nagovori. Vsak razred je imel svojega zavetnika-svetnika. Po jezuitskem zgledu so tudi frančiškani ustanovili Marijino družbo ali kongregacijo za dijake.

Precej prvo leto 1746 so otvorili šest razredov. Dijakov je bilo začetkomaj malo, namreč le 66. Tudi šolsko poslopje je bilo kaj skromno. Povečali so ga l. 1721, predelali zopet l. 1853 ponajveč vsled truda knezoškofa Wolfa, ki je sam daroval v ta namen 1000 gld. Današnje lice je dobilo poslopje šele l. 1871.

Novomeška gimnazija je štela v raznih dobah več ali manj razredov. Od početka (l. 1746) do 1776 je štela šest razredov, od l. 1776 do prihoda Francozov pet razredov, l. 1811. in 1812. le dva razreda, l. 1813. in 1814 tri, po odhodu Francozov od l. 1814 do 1815 po štiri, od l. 1816 do 1819 po pet, od l. 1820 do 1853 po šest in od l. 1854 in 1855 po sedem oziroma osem razredov.

Predmeti na tej šoli so bili isti kakor na ljubljanski jezuitski gimnaziji, samo grščine v začetku niso upoštevali. Latinščina je bil glavni predmet. Polagoma so se pa predmeti menjavali z učnimi metodami vred, kakor po vsej Avstriji, tako tudi v Novem mestu skoro vsako desetletje.

Ravnatelj gimnazije se je imenoval prefekt. Do l. 1772 je bil gvardian hkrati prefekt, odslej pa kak drug pater.

Začetkoma so poučevali na vsi gimnaziji le trije učitelji (1746—1796), torej en učitelj v dveh razredih. Še-le l. 1799 je dobil vsak razred svojega učitelja. Učitelji so spremljevali svoje učence od 1746—1776 od najnižjega do najvišjega razreda. L. 1776 je vlada zahtevala, naj se to godi le v nižjih razredih, v dveh najvišjih morata biti učitelja stalna, dokler niso uvedli poznejše strokovnih učiteljev za posamezne predmete.

Samostan bi moral dobivati za stroške in trud izgovorjeni prispevek od mesta, a le redko se je to zgodilo. Pozneje so dobivali učitelji osebne nagrade na pr. od l. 1799 profesorji po 30 gld., prefekt pa po 100 gld. Od

¹⁾ Dr. K. Pamer: Das k. k. Staats-Obergymnasium zu Rudolfswert v gimn. izvestjih l. 1901/2.

l. 1848 so dobivali po 50 gold., ako so bili izprašani. L. 1870 se je gimnazija podržavila. Frančiškani, ki so ostali kot učitelji na gimnaziji in imeli izpite, so dobivali odslej plače, kakor drugi profesorji.

Šolo so zadevale razne neprilike, zlasti vojske. Največji prevrat je napravila francoska vlada od l. 1809—1813. Po odhodu Francozov so pa prišli zopet mirnejši časi. Avstrijska vlada se je trudila, da bi temeljito preustrojila učni načrt, kar se je do cela zgodilo šele l. 1849. L. 1854 so uvedli sedmo in l. 1855 osmo šolo. Prvo letno sporočilo so izdali v Novem mestu l. 1855. Odslej je izšlo vsako leto razen l. 1860.

Dijakov je bilo na novomeški gimnaziji l. 1746. — 66, 1748. — 109, 1750. — 76, 1760. — 106, 1770. — 121, 1780. — 91, 1790. — 54, 1800 — 79, 1810. — 69, 1820. — 142, 1830. — 174, 1840. — 132, 1850. — 116, 1860. — 227, 1870. — 146, 1880 — 164, 1890. — 199, 1901/2. — 240.

Najmanj dijakov je bilo l. 1788., namreč samo 38 in l. 1812. samo 36; največ jih je pa štela gimnazija l. 1864. in 1901. namreč 240. Profesorjev je bilo lani 15 in trije pomožni učitelji za proste predmete.

Učni jezik je bila prvotno latinščina, skupni jezik vsega tedanjega olikanega sveta. Cesarica Marija Terezija je dala l. 1752 nemščini nekoliko prostora. Nemščina pa je napredovala in si priborila kmalu prvenstvo v šoli. Slovenščina se je pojavila kot učni predmet šele po preustroju gimnazijskih šol l. 1850.

L. 1896 in sicer 18. novembra je obhajala novomeška gimnazija stoinpetdesetletnico svojega obstanka. Ob tej slovesni priliki je končal c. kr. ravnatelj dr. Fr. Detela svoj slavnostni govor¹⁾ s temi pomenljivimi besedami: Kakor je bilo ustanovljeno Novo mesto, da brani najprej ožjo domovino, da brani obenem širo Avstrijo in z Avstrijo krščansko vero: tako goji gimnazija naša slovenski jezik, goji obenem avstrijsko čustvo in kot najvišji cilj krščansko zavest; tako živi in deluje v treh sferah, ki se ne izključujejo, marveč prvo obdaja druga in obe objema ona najvišja, ki sega do sinjega neba. To so zvezde voditeljice, ki so vodile zavod in ga bodo vodile, da učaka druge stopenetletnice v čast slovenski domovini, v korist avstrijski državi in v proslavo krščanske vere! — Temu vzkliku se pridružujemo s prošnjo: Bog daj!

Viktor Steska.

Dopisi.

Iz logaškega okraja. Dne 8. t. m. se je zbralo učiteljstvo logaškega okraja k okrajni učiteljski konferenci v Cerknici. Po običanem pozdravu je imenoval g. c. kr. okr. šolski nadzornik Iv. Thuma svojim namestnikom g. nadučitelja Jos. Turka, zapisnikarjem pa sta bila izvoljena g. Ivan Jeglič in gdč. M. Peče. Poročilo g. nadzornika se je letos posebno odlikovalo po tem, ker nam je podalo jako mnogo prav praktičnih navodil, kako je mogoče izboljšati vzgojo in pouk v ljudski šoli. Temu je sledil praktičen nastop iz razčunstva. G. nadzornik je določil g. nad-

¹⁾ Jahresbericht des k. k. O.-Gymnasiums in Rudolfswert f. d. Schuljahr 1896/7, str. 35.

učitelja A. Šesta, da je s svojimi učenci rešil dano nalogo. Iz skoro jedno uro trajajočega pouka je bilo mogoče posneti, kako se lahko tudi pri računstvu vsi drugi predmeti koncentrujejo, vendar se je tu in tam zdelo, da je bilo marsikaj treba tako rekoč za lase privleči v zvezi z danimi računskimi nalogami. Ko je g. nadzornik otvoril debato o nastopu, je g. Iv. Šega predlagal, da se preide na dnevni red k naslednji točki. Nato sta g. J. Turk in gdč. Lesković poročala o podrobnem učnem načrtu za ponavljalne šole. Vsi načrti so bili zelo vestno sestavljeni in začasno odobreni s pripomnjo, da naj se v prihodnjih konferencah popravijo, ako bo izkušnja pokazala kake hibe. Iz poročila o okr. učit. knjižnici posnemamo, da je knjižnici priraslo 36 del ter šteje knjižnica sedaj 1037 del. V teku leta je bilo izposojenih 81 knjig. Dohodkov je imela knjižnica 520 K, izdatkov pa 498 K 47 h; torej prebitka 21 K 53 h. Daljša debata se je razvila pri samostalnem predlogu g. D. Tratnika, ki je predlagal, naj knjižnica nakupuje edino le pedagoške knjige, važneje v več iztisih, in sicer toliko časa, dokler ne bo v tem oziru popolnoma zadostovala. Ta predlog pa je ostal nasproti predlogu knjižničnega odbora, ki je nasvetoval v nakup tudi druge ne strogo pedagoške knjige in časopise, v manjšini. Pregledovalcem računov sta bila izvoljena gg. P. Repič in P. Šilc; v knjižnični odbor pa gg. A. Pin, L. Punčuh, Iv. Šega in J. Turk ter gdč. E. Pehani. V stalnem odboru so ostali stari odborniki, gg. J. Benedek, H. Likar, P. Repič, Iv. Šega in J. Turk. Kot zadnja točka je prišel na dnevni red samostalni predlog idrijskega učiteljskega osebja, katerega je prijavil vsled soglasnega sklepa idrijske lokalne učiteljske konference c. kr. učitelj J. Novak. Toda g. nadzornik tega predloga ni dal

v razgovor, temveč je dotični odlok c. kr. dež. šol. sveta z dne 30. marca 1903, št. 1213, ki prepoveduje izraz „z odliko“, sam nekako tako-le pojasnil: Odlikovanje ni utemeljeno v šolskih zakonih in se torej v uradnih spisih ne sme ničesar zabeležiti, kar bi ne bilo utemeljeno v kakem šolskem zakonu. Opustiti se mora torej odslej opazka „z odliko“ v vseh uradnih spisih, t. j. v katalogu in v šolskih naznanilih. Med uradne spise pa se ne prištevajo niti tiskana letna poročila niti tako zvana „zlata knjiga“ in se sme tu tudi še nadalje zaznamovati najpridnejše učence na katerikoli način se hoče. Ker vsled tega pojasnila najpridnejši učenci še vedno lahko dobé za svojo pridnost zaslužen plačilo, se je zbrano učiteljstvo popolnoma zadovoljilo in je predlagatelj izjavil, da umakne predlog učiteljskega osebja v Idriji. N.

Z dežele. (Učiteljstvo zoper alkoholizem.) V težkih bojih današnjega časa ljudstvo telesno, duševno in nravno povzdigniti je v prvi vrsti naraščajoče spoznavanje o pustošenju, ki ga provzročuje — alkohol! Tudi po naši mili slovenski domovini se vali nesrečna alkoholna povodenj! Vzemi slovenske časnike v roko, beri poročila z dežele, — žalostno, žalostno! Žganje, žganje, ta peklenski „demon“ dobil je že, kakor kaže, vso deželo v svojo grozovito oblast. Gospodje tovariši! Kaj nas ne obhaja groza, ko vidimo, kako se širi med našim narodom nenravnost, regovljenje, pretepi, poboji, nemarnost — vse vprek? Potem pa porotne sodbe, dražbe! In, kateri izmed spoštovanih kolegov še ni prišel do prepričanja, da so otroci pijancev slaboumni, bleđi, jezljivi, k lenobi in postopanju nagnjeni, nepokorni, razmišljeni itd. itd. Zdravstveno in moralno stanje naše mladine ni tako, kakoršno bi si

želeli kot očetje, matere, učitelji in domoljubi! Nehote se mi vsiljuje pri tem vprašanje: kakšno bode socialno stanje take naraščajoče generacije? Da! Alkohol je strup vseh strupov! Prav je rekel grof feldmaršal Moltke: Podavanje opojnin otrokom je — zločinstvo! Alkoholno vprašanje je socialno, vzgojno in učno vprašanje. In kakšno stališče naj zavzema učiteljstvo ob njem? Naj stoji tópo?! Ne! Učenjak Leibnitz pravi: Podajte mi mladino in predruožnim stoletje. Učiteljem je izročena mladina, delajmo, da vzgojimo naraščajočo generacijo protialkoholno. Hic Rhodus, hic salta! Pred vsem se mora vzbuditi zanimanje za to prepereče vprašanje med učiteljstvom samim. Primerna bi bila v ta namen skupna akcija, složno delovanje.

Spoštovani tovariši! Le srečno v boj proti „demonu“, da dvignemo slovenski čolnič iz mlake in iz suženjskih spon alkohola. Ne podležimo materiji. Kot razumna bitja smo zmožni razvoj socialnih idej pospeševati. To pa moremo tem uspešnejše, čim bolj trezno živimo in kolikor bolj krotimo strasti in svojih duševnih zmožnosti ne razkrajamo z alkoholom. Da, prav učitelji so dolžni dati lep izgled, ker če bodo vzgojitelji nezmerneži, kaj bode z narodom. Naj so te besede kot zrna, iz katerih naj vsklije skupna akcija učiteljstva zoper pogubni alkoholizem.

Abstinentom pozdrav!

Ivan Štrukelj,
učitelj na Robu.

Šolske vesti.

Razpisane učiteljske službe. Na mestni slovenski dekliški štirirazrednici v Ljubljani se je s početkom šolskega leta 1903/4 sistemizovalo XI. učno mesto. Prosilke za to mesto naj vlagajo svoje pravilno opremljene prošnje pri c. kr. mestnem šol. svetu v Ljubljani najkasneje do 28. julija t. l. Prosilke, usposobljene za meščanske šole, imajo prednost. Na zakasnele in nedostatno opremljene prošnje se ne bo oziralo. — Na štirirazredni deški ljudski šoli, združeni s trirazrednim dekliškim oddelkom na Vrhniki, je oddati mesto nadučitelja, oziroma v slučaju pomaknjenja še eno učno mesto s postavnimi prejemki. Prošnje, pravilno opremljene, je poslati predpisanim službenim potom na c. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, do 3. avgusta t. l. — Na enorazredni ljudski šoli v Krašnji je oddati mesto učitelja-voditelja s postavnimi prejemki stalno ali začasno. Opremljene prošnje je poslati službenim potom

do 31. julija tega leta na cesarsko kraljevi okrajni šolski svet v Kamniku. — V krškem okraju se razpisujejo sledeče učiteljske službe z zakonitimi dohodki v definitivno, oziroma provizorično nameščenje: a) Voditeljska in učiteljska služba na enorazrednih ljudskih šolah: 1.) v Branskem-Kalu, 2.) Dobovcu in 3.) Hrovaškem brodu, b) eno učno mesto na dvorazredni ljudski šoli na Trebelnem. Pravilno opremljene prošnje za te službe naj se po predpisanem potu vlagajo do 1. avgusta t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Krškem. — Na dvorazredni deški šoli v Šmihelu pri Rudolfovem razpisano je mesto nadučitelja s postavnimi dohodki in prostim stanovanjem v stalno, oziroma začasno nameščenje. Prošnje je vlagati do 25. julija t. l. pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Rudolfovem. — Na dvorazrednici

Poljanah pri Škofji Loki, ki se ima razširiti v trirazrednico, je razpisano mesto nadučitelja s postavnimi dohodki in naturalnim stanovanjem. Prošnje do 2. avgusta t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Kranju. Na novoustanovljeni enorazrednici v Bukovici je s pričetkom šolsk. leta 1903/4 namestiti služba učitelja-voditelja stalno event. provizorično. Prošnje do 2. avgusta t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Kranju. — Na dvorazrednici v Železnikih je razpisana služba nadučitelja s postavnimi dohodki in naturalnim stanovanjem. Prošnje do 3. avgusta na c. kr. okrajni šolski svet v Kranju. — Na novo ustanovljeni enorazrednici v Kokri je s početkom šolskega leta 1903/4 razpisana služba učitelja-voditelja s postavnimi dohodki in naturalnim stanovanjem v definitivno event. začasno nameščenje. Prošnje do 2. avgusta t. leta na c. kr. okrajni šolski svet v Kranju. — Na petrazrednici v Loškem Potoku je razpisano še eno učno mesto v definitivno event. začasno nameščenje. Prošnje do 25. julija na c. kr. okrajni šolski svet v Kočevju. — Na enorazredni utrakvistični ljudski šoli v Unterdeutschau je razpisana služba učitelja-voditelja s postavnimi dohodki v definitivno eventuelno začasno nameščenje. Prošnje do 25. julija na c. kr. okrajni šolski svet v Kočevju. — Na dvorazredni utrakvistični šoli v Obergrass sta razpisani službi nadučitelja in učitelja s postavnimi dohodki v defin. event. začasno nameščenje. Prošnje do 25. julija t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Kočevju. — Štajersko. Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Marku blizu Ptujja se stalno ali začasno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu. Moškim prosilcem dovoli krajni šolski svet prosto izbo s kurjavo. Prosilci ali prosilke za to mesto naj vložijo svoje prošnje s spričevalom

usposobljenosti, oziroma zrelostnega izpita in domovnice opremljene, predpisanim potom do 3. avgusta tek. leta pri krajnem šolskem svetu pri Svetem Marku p. Ptuj. — Na štirirazredni ljudski šoli v Majšpergu se bode stalno namestila nadučiteljska služba z dohodki po III. krajnem razredu in prostim stanovanjem. Prosilci za to mesto, ki morajo biti usposobljeni za pouk v obeh deželnih jezikih in za veronauk, naj vložijo svoje prošnje, s spričevalom usposobljenosti in zrelostnega izpita ter z domovnico opremljene, predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu v Majšpergu p. Ptujška gora do 31. julija t. l.

Koroško šolstvo. G. Jakob Kofler, šolski voditelj v Trdnjivasi, je imenovan za nadučitelja v Št. Jakobu pod Celovcem; g. Al. Ibovnik, podučitelj v Svečah, pride za začasnega šolskega voditelja na Radiše; podučiteljica Toplak je predstavljena iz Grabštanja v Krajg.

Salezijanci. Kdor hoče dati v salezijanski zavod na Rakovniku pri Ljubljani kakega zanemarjenega dečka, ki je dolžan, obiskovati še ljudsko šolo, blagovoli oglasiti se ustno ali pismeno vodstvu zavoda na Rakovniku, da mu naznani pogoje vsprejema. — Zavod ima slovensko ljudsko šolo in vsprejema dečke s Kranjskega, Koroškega, Primorskega in Štajerskega. Zavod obeta mnogo dobrega.

Izobraževalnega tečaja za kranjsko učiteljstvo v letošnjih počitnicah ne bo.

Služba telovadnega učitelja je razpisana na c. kr. moškem in ženskem učiteljišču v Ljubljani s pričetkom prihodnjega šolskega leta z dohodki, ki jih določa § 6. zakona z dne 19. kimavca 1898, drž. zak. št. 174, ki je veljaven za vadniške učitelje. S to službo je tudi združena dolžnost, da mora dotičnik, brez posebnega honorarja poučevati telovadbo na državnih srednjih šolah v Ljubljani.

Pravilno opremljene prošnje je vlagati do 31. tega meseca na c. kr. naučno ministrstvo. Tisti, ki žele, da se jim ušte-vajo prejšnja službena leta v smislu § 14. zakona z dne 19. kimovca 1898, morajo to v prošnji sami navesti. Prekasno došlih in nepravilno opremljenih prošenj ne upo-števajo.

Šolstvo na Štajerskem. Deželni šol-ski svet je izrekel zahvalo škofovemu oskrbniku g. Fr. Dicenta v Gornjemgradu za ustanovitev dijaške kuhinje, g. nad-učitelju Fr. Kocbek pa za oskrbovanje te kuhinje. — Nadučitelj g. J. Bregant v Št. Juriju v Slov. gor. je stopil v stalni pokoj in se mu je izreklo priznanje za njegovo delovanje. — Dvorazrednica pri Ksaveriju se razširi v trirazrednico. — V stalni pokoj je stopil nadučitelj g. Simon Kropelj v Majšpergu.

Volitev v c. kr. mestni šolski svet v Ljubljani. Dne 2. t. m. je volilo lju-bljansko učiteljstvo dva svoja zastopnika v c. kr. mestni šolski svet. Oddanih je bilo 43 glasovnic. Od teh je dobil nad-učitelj Gabršek 27 glasov, učitelj Je-lenc 19, učitelj Gangl in nadučitelj Črnagoj po 12 glasov. Izvoljen je bil samo Gabršek, v ožjo volitev so pa prišli Jelenc, Črnagoj in Gangl. Pri tej volitvi je dobil Jelenc 19, Gangl 16 in Črnagoj 7 glasov. Izvoljen je bil torej Jelenc, ki pa izjavi, da izvolitve ne more sprejeti. Vršila se je ožja volitev med Črnagojem in Ganglom, pri kateri je dobil Gangl 38 glasov, ki pa tudi izjavi, da izvolitve ne sprejme, takisto se izjavi tudi Črnagoj, da ne more v slu-čaju izvolitve sprejeti mandata. Vršila se je torej čisto nova volitev, pri kateri je bil izvoljen z 20 glasovi učitelj Režek, ki se izjavi, da sprejme izvolitev.

Idrijska realka. Mestni odbor v Idriji je imenoval na mestni realki za namestna učitelja francoščine g. Delimira, Glažarja,

doslej nam. učitelja na realnem gimna-ziju v Zemunu, za zgodovino g. Matijo Pirca, absolviranega modroslovca na Dunaju, kateheta g. Alfonza Levičnika, nam. učitelja verouka na gimnaziji v Kra-nju, in za učitelja na pripravljalnem te-čaju g. Engelberta G Angela, učitelja v Ljubljani.

Slovenska šola v Gorici. Goriški deželni šol. svet in naučno ministrstvo sta leta 1894 določila, da mora goriška mestna občina ustanoviti štirirazredno ljudsko šolo s slovenskim učnim je-zikom. Ker je bila pritožba mestne ob-čine proti temu odloku odbita, je ob-čina za šolo določila bivšo vojašnico. S tem poslopjem pa Slovenci niso bili za-dovoljni in vrstile so se razne pritožbe. Upravno sodišče se je štirikrat bavilo s tem vprašanjem. Končno je deželni šol. svet eksekucijskim potom prevzel zasebno šolo društva „Sloge“ na račun mestne občine. Z ozirom na to je ces. namestništvo v Trstu na-ročilo finančnemu ravnateljstvu, naj v pokritje najemnine in drugih stroškov za šolo v znesku 2080 K zarubi pri glavni davkariji v Gorici občinske doklade. Finančno ravnateljstvo je ukaz izvršilo, preden je upravno sodišče rešilo novo pritožbo mestne občine. Upravno sodišče pa je pozneje pritožbi ugodilo in razveljavilo naredbo dež. šol. sveta kot nezakonito. Vsled tega se je mestna občina po dr. Mi-lanichu pritožila na državno sodišče ter zahtevala izplačilo zaplenjenih obč. dok-lad z obrestmi po 5%. V sredo se je vršila razprava pred državnim sodiščem. Zastopnik goriške občine dr. Schwarz je naglašal, da se je upravno sodišče že sedemkrat bavilo s to stvarjo. Upravno sodišče je sicer načelno vedno razsodilo, da mora občina ustanoviti slovensko šolo, obenem pa je razveljavilo naredbe šolskih

oblastev, ki so odgovarjale slovenskim zahtevam. Vladni zastopnik dež. vlade svetnik baron Schö nberger je izjavil, da vladi ni treba povrniti stroškov, ker so bile doklade zarubljene in oddane svojemu namenu pred razsodbo upravnega sodišča, kar odgovarja zakonu, ker pritožba v tem slučaju nima odlašujoče moči. Včeraj pa je državno sodišče, kakor smo že sporočali mej brzojavkami, odklonilo pritožbo goriške mestne občine iz razlogov, ki jih je navajal vladni zastopnik. Tako se morajo Slovenci povsod leta in leta biti za svoje pravice.

Ljubljansko učiteljišče je završilo šolsko leto 1. julija. Ob 8. uri zjutraj je bila instrumentalna maša v cerkvi Srca Jezusovega. Učni uspeh je naslednji: V prvem raz. moškega učiteljišča je izdelalo 34 dijakov, ponavljalni izpit 7, neugoden vspeh 1, v II. raz. izdelalo 26, ponavljalni izpit ima 5, neugoden vspeh 1; v III. raz. izdelalo 16, ponavljalni izpit 6; v IV. raz. izdelalo 17, neugoden vspeh 5. — Na ženskem oddelku I. raz. izdelalo 39, ponavljalni izpit 2, v II. raz. 38 izdelalo, ponavljalni izpit 1, v III. raz. izdelalo 37, ponavljalni izpit 3; v IV. raz. izdelalo 38, ponavljalni izpit 1. V moškem oddelku je bilo 128 gojencev, v ženskem 160 gojenk.

Matura na moškem učiteljišču je imela sledeči uspeh. Izmej 24 oglašanih maturantov jih je padlo 6 na 2 meseca, dva sta odstopila takoj po pismeni maturi, dva pa pri ustmeni. Ostali so napravili izpit.

Matura na zasebnem uršulinskem ženskem učiteljišču s pravico javnosti se je završila minulo soboto. Od 20 kandidatinj jih je maturo delalo 19, naredilo pa 18, od teh pet z odliko. Preizkušnjo so dostale: Emilija Aschmann, Irma Cosum, Ter. Cvar, Justi Dobravz (z odliko), Marija Finžgar, Otilda Fink,

Ljudmila Kappus, Antonija Keržišnik, Frida Kropelj (z odliko), Pavla Majcen, Marija Novak, Marija Petteros, Marija Rodič (z odliko), Frančiška Ruech, Ana Stegenšek, Ivana Velikajne, Marija Wal-land (z odliko) in Urš. Zupančič (z odliko). Ena kandidatinj še ni dosegla normalne starosti, eni je pa iz enega predmeta dovoljen čez dva meseca ponavljajni izpit. Preizkušnjo za ročna dela in sicer za meščanske in ljudske šole so napravile sledeče gospodične: Jozefa Bergant, Marija markiza Gozani (z odliko), Antonija Kadunc, Jozefa Langerholz (z odliko), Matilda Miglavč, Romana Pockar in Iva Valenčič. Samo za ljudske šole pa gčni, Katarina Drganc in Ana Loibner.

C. kr. cesarja Franca Jožefa državna gimnazija v Kranju je sklenila šolsko leto 1. julija z zahvalno božjo službo v svoji domači kapeli, in sicer zato tako zgodaj, ker se doziduje dosedaj pretesno šolsko poslopje. Iz šolskega poročila za dovršeno šolsko leto posnemamo nastopne podatke: V vseh 4 spodnjih razredih so bile vzporednice, skupno torej 12 razredov, v katerih je poučevalo z ravnateljem vred 16 profesorjev. Število učencev je znašalo ob sklepu 362, izmed teh jih je dobilo 57 t. j. 15·75% odliko, 220—60·77% prvi red, 26—7·18% drugi red, 14—4·87% tretji red, 42—11·60% ponavljajni izpit, 3 so ostali zaradi bolezni neizprašani. Na prvem mestu ima poročilo posebno za jezikoslovce zanimiv spis izpod spretnega peresa prof. dr. J. Tomiška: „Narečje v Bočni in njega sklanjatev.“ Sprejemni izpiti za učence, ki na novo vstopijo v prvi razred, se bodo vršili 16. julija ustna matura pa šele od 24. julija, dalje.

C. kr. višja realka v Ljubljani je 1. julija zaključila šolsko leto 1902/3 s slovesno sv. mašo in zahvalno pesmijo v cerkvi svetega Florijana; potem so se

učencem delila spričevala. Učencev je bilo v 7 razredih (12 oddelkih) 535, izmed katerih je prejelo 21 prvi red z odliko, 348 prvi red, 74 drugi, 6 tretji; 56 učencem je dovoljen ponavljavni izpit iz enega predmeta po počitnicah; 10 jih ni bilo klasificiranih. 2. jul. se je pričela zrelostna skušnja, za katero se je oglasilo 24 abiturientov.

Matura v Gorici. Ustmeni zrelostni izpiti na goriški gimnaziji, ki so pričeli v torek, končali so v četrtek popoldne. Maturantov je bilo 21, in sicer 9 Slovencev, med temi en privatist, en Hrvat, 9 Italijanov in 2 Nemca. Izmed Slovencev je napravil zrelostni izpit z odliko Hrobat Radoslav iz Dobravelj. Z dobrim uspehom pa so napravili izpit Anton Grbec iz Kobdilja, Jožef Godnič iz Komna in Jožef Vodopivec iz Dornberga. Trije so padli iz enega predmeta in ponavljajo izpit čez dva meseca. Dva sta pa padla za celo leto. Od Italijanov jih je napravilo 6 zrelostni izpit z odliko, trije pa z dobrim vspehom. Od Nemcev je napravil eden izpit z dobrim vspehom, dočim je drugi padel za celo leto. Hrvat Ivan Slokar napravil je izpit z odliko. Na goriški višji realki so se v sredo končali ustmeni zrelostni izpiti. Maturantov je bilo enajst. Jeden je napravil izpit z odliko, osem pa z dobrim uspehom. Eden je padel za celo leto, eden pa se je odtegnil od izpita. Z dobrim uspehom sta napravila izpit Slovenca Gustinčič Karol in Hvala Anton.

Petindvajsetletnico svojega učiteljevanja obhajajo letošnje jesen naslednji absolventi ljubljanskega učiteljišča iz leta 1878.: Černe Jernej, nadučitelj v Šmartnu pri Litiji; Gradišnik Armin, nadučitelj v Celju; Höger Avgust, učitelj v Gradcu; Josin Teodor, meščanski učitelj na Dunaju; Kos Mihael, šol. voditelj na Homcu; Krenner Bo-

gomir, učitelj v Škofji Loki; Lokar Ivan, šol. voditelj v Dobljčah; Maier Anton, c. kr. vad. učitelj in okr. šolski nadzornik v Ljubljani; Podkrajšek Hinko, c. kr. učitelj na obrtni šoli v Ljubljani; Pretnar Jakob, nadučitelj v Radečah pri Zidanem mostu; Repič Peter, nadučitelj na Uncu; Šorn Franc, nadučitelj pri sv. Lovrencu na Dravskem polju, in Trošt Franc, učitelj v Ljubljani.

I. državna gimnazija v Ljubljani je završila 5. julija šolsko leto. Letno poročilo prinaša spis dr. Val. Koruna „Katalog der Lehrerbibliothek des k. k. I. Staatsgymnasiums in Laibach“ in životopisno črtico o Ivanu Vrhovcu, spisal R. Perušek. Samonemške „Schulnachrichten“ izkazujejo, da je bilo na gimnaziji koncem šolskega leta 571 dijakov, mej njimi Slovencev 471, Nemcev 97, Laha 2, Hrvat 1. Odliko ima 58 dijakov, prvi red 336, ponavljalni izpit 64, drugi red 76, tretji red 29, radi bolezni bode napravilo izpit pozneje 8 dijakov.

Ustni zrelostni izpit na c. kr. I. državni gimnaziji v Ljubljani je bil za oddelek A v soboto 11. t. m. dovršen. Izmed 29 abiturientov, ki so prišli k ustnemu izpitu, jih je dobilo v nedeljo 12. t. m. 18. zrelostna izpričevala, med temi 1 z odliko; 10 jih bo moralo po počitnicah ponavljati izpit iz ene tvarine; 1 je padel za celo leto. V ponedeljek 13. t. m. se je začel ustni izpit za oddelek B.

Dvestoletnica uršulinske šole. Leta 1703, 2. julija, so otvorile uršulinke v Ljubljani deklinško šolo. Letos je bila ta dan dvestoletnica tega za ljubljansko mesto važnega dogodka. Ker je samostan lani prav svečano praznoval dvestoletnico, odkar so prišle uršulinke v Ljubljano, ni bilo letos večjih vnanjih slovesnosti. Najlepše so se spominski dnevi praznovali prav s tem, ker so se v zavodu prvokrat

vršili zrelostni izpiti, ker je uršulinsko učiteljsiše dobilo lani pravico javnosti. Na spominski dan, 2. julija, pa je priredila Marijna družba „Marije vedne pomoči“ v samostanu slavnosti večer z bogatim in zanimivim vspeedom.

Matura na ženskem učiteljsišu v Gorici. Izmed 37 gojenk četrtega tečaja (slovenski oddelek) jih je 7 naredilo maturo z odliko, 25 z dobrim uspehom, dve morata iz enega predmeta ponavljati čez dva meseca, dve sta padli za eno leto in ena je morala vsled bolezni ostati doma. Z odliko so naredile gospodične: Jandl, Kovačič, Lavrenčič, Pavliček, Vardjan, Vodopivec in Zivec.

Sklep ljudskih šol je bil 15. julija. Letno poročilo I. mestne petrazredne ljudske šole prinaša na uvodnem mestu sliko in življenjepis šol. nadzornika g. Andreja Žumra in od Iv. Dimnika prevedeni spis H. Trunka „Staršem šolske mladine“. Učencev je bilo koncem šolskega leta 550. Za višji razred jih je bilo sposobnih 428, nesposobnih 111, torej nesposobnih 20 odstotkov. Za vstop v srednje šole se jih je oglasilo 84. Iz letnega poročila odličnjaki niso razvidni.

Poročilo druge mestne šestrazredne ljudske šole prinaša isti iz nemščine prevedeni spis. Iz statističnega pregleda posnemamo, da je bilo koncem leta na tem zavodu 518 učencev; za višji razred je bilo sposobnih 493, nesposobnih 45 (8,2%) neizprašanih je ostalo 5.

Slovensko šolstvo v Gorici. Zlata knjiga društva „Šolski Dom“, šesti letnik, se je ravnokar dotiskala. Iz nje posnemamo, da je društvo vzdrževalo v šolskem letu 1902/3 tri otroške vrte, devet razredov ljudske šole, dva letnika pripravljalnice za izobraževališča, dva oddelka dekliške obrtne šole z nadaljevalnim te-

čajem, ter pripravljalni tečaj in dva razreda deške obrtno-nadaljevalne šole. V otroških vrtih je bilo vpisanih 197 otrok, v ljudski šoli 219 učencev in 303 učenke, skupaj 522, v pripravljalnici za izobraževališča 71 učenk, v dekliški obrtni in nadaljevalni šoli 62 učenk, v deški obrtno-nadaljevalni šoli 123 učencev, skupaj 975 učencev in učenk. Knjiga obsega natančen imenik društvenikov in dobrotnikov ter zneskov, katere so podarili za vzdrževanje prekristnih zavodov, ki delajo čast goriškim Slovincem. V stan premoženja se je vrinila neljuba fiskarska pomota. Iz pasivov z dne 31. decembra 1901 je namreč izostal znesek 638 kron 97 v., ki ga je društvo dolževalo v tekočem računu; a v skupno svoto 113788 K 46 v. sprejet je tudi ta znesek. Društvo je imelo v letu 1902 dohodkov 24.453 K 41 vin, in prav toliko tudi stroškov.

Drugo izvestje mestne nižje realke v Idriji za šolsko leto 1902/1903. ima uvodoma spis dr. S. Benka „Kje naj postavimo mejo psihiškemu življenju v organiški prirodi“, dalje je v izvestju spis Maksa Pirnata „Prilagoditveni tečaj v Idriji“ in „Kratek opis novega realnega poslopja“ iz peresa ravnatelja g. Pirca. Učiteljskih moči je bilo 7. Število dijakov koncem šolskega leta je bilo 88, od katerih je dobilo odliko 5, prvi red 56, drugi red 17, tretji red 5 dijakov, ponavljalni izpit se je dovolil 5 dijakom. S prihodnjim letom se otvori III. razred. Izvestje je slovensko. Odličnjaki so iz poročila razvidni.

Izvestje c. kr. II. državne gimnazije v Ljubljani za preteklo šolsko leto je tudi slovensko. Na čelu izvestja je življenjepis „Profesor Simon Rutar“, spisal Dragotin Lončar. Učiteljskih moči je bilo na zavodu 14 za obvezne in 6 za ne-

obvezne predmete. Koncem šolskega leta prvi red 212, drugi red 50, tretji red 16 je bilo na tej gimnaziji 340 dijakov. Vsi dijakov, ponavljalna skušnja se je dovolila so Slovenci. Prvi red z odliko ima 18, 42 dijakom, dodatna skušnja 2 dijakoma.

Drobtine.

Koncert učiteljskihnikov. Gojenci in gojenke obeh ljubljanskih učiteljskih so napravili dne 14. t. m. v Narodnem domu koncert. Na vsopredru so bile naslednje točke: 1.) Joh. Brahms: Akademična slavnostna overtura za veliki orkester. 2.) Josip Haydn: Cesarska pesem, unisono s spremljevanjem velikega orkestra. 3.) Anton Foerster: „Ave Marija“, šesteroglasen mešan zbor s spremljevanjem orkestra. 4.) Fr. S. Vilhar: „Slovo“, moški zbor z bariton-solo in s spremljevanjem orkestra. 5.) Dr. A. Dvořak: Slovanski plesi št. 1., 8., za veliki orkester. 6.) E. Adamič: a) „Lipa“, b) „V gozdu“, za mešan zbor. 7.) Ed. Grieg: „Nova zemlja“, mešan zbor z bariton-solo in spremljevanjem velikega orkestra. Pri koncertu sodeluje popolni orkester vojaške godbe ces. kr. pešpolka št. 27, Leopold II., kralj Belgijcev in iz prijaznosti gojenci in gojenke obeh tukajšnjih učiteljskih. Zbor je štel okrog 100 pevcev in pevk. Več o uspehu prihodnjic.

Avstrijski šolski muzej na Dunaju. Redko se je kakšna nova naprava tako posrečila, kakor avstrijski šolski muzej, ki je bil dne 2. februarja ob prisotnosti naučnega ministra pl. Hartlna otvorjen. Časniki vseh strank, oblasti, pa tudi širši sloji občinstva kažejo veliko zanimanje za ta zavod. Priča temu je mnogoštevilni obisk. Z razlaganjem, demonstracijami in predavanji se obiskovalcem tolmačijo izpostavljeni predmeti. Mnoge šole, korporacije in humanitarna društva so že obiskala muzej. (Vstop prost!) Sloves o

tem zavodu je prodril že v inozemstvo. Poslanci šolskih muzejev v Petrogradu, Zurichu, Gradcu, Bruselju in Kievu so po cele ure proučevali razporedbo izpostavljenih predmetov in so se pohvalno izrazili o sistematični razreditvi, ki se kaže v 16 sobanah, in o mnogih novih učilih. Razstavljeni predmeti, katere so izdelali strokovnjaki in znamenite tovarne, so zbrani iz vseh avstrijskih dežel. V knjižnici je poleg nemških strokovnih listov 10 čeških (Křeštanska Škola, Sbornik, Beseda Učiteljska, Školsky Obzor, Český Učitel, Škola našeho venkova, Život, Vestnik i. t. d.), trije italijanski (Il Didascalo, La Cooperazione Trentina, La scuola popolare cattolica), trije slovenski (Slovenski Učitelj, Popotnik, Učiteljski Tovariš), štirje poljski in dva rusinska lista. Tudi med razstavljalci je mnogo Čehov, Poljakov in Italijanov. Iz inozemstva je zastopana Nemčija, Italija, Švica, Belgija in Holandija. Če prav te vrstice komaj podajo medlo podobo o pomenu in mnogoličnosti avstrijskega šolskega muzeja, vendar bodi ta zavod vsem učiteljem, ki obiščejo Dunaj, toplo priporočen. Direkcija je prav zato, da si morajo učitelji ob počitnicah ta zavod ogledati, sklenila, da ostane do 15. avgusta otvorjen.

„Pädag. Correspondenz.“

O regulaciji učiteljskih plač na Goriškem se je izjavil poslanec Berbuč na shodu v Dornbergu: Tudi učiteljsko vprašanje trka mogočno in odločno na duri naše zbornice. Izvestno je, da so naši učitelji in učiteljice najslabeje plačani

v Avstriji (razen Tirolske), in neobhodno potrebno je, da se to vprašanje ugodno reši, kajti inace bode padalo naše ljudsko šolstvo vedno nižje. Že sedaj gre na učiteljišče malo izbrane mladine, a če pojde tako naprej, se posveti temu stanu le oni, kateri ni nikjer drugod za rabo. In do tega ne sme priti, kajti dobra šola je dober učitelj. Dajte slabega učitelja v šolsko palačo, ki je preskrbljena z vsemi mogočimi učnimi sredstvi, šola ostane vendar slaba. Zapomnite si, gospodje in možje: Dobrega duhovna in dobrega učitelja ne preplačate z zlatom!

„Katoliško društvo slovenskih učiteljic“ je imelo dne 1. julija občno zborovanje. Duhovni voditelj prečastiti g. župnik J. Kokošar je govoril o počitnicah, razvijajoč misel, kako zamore izpremeniti vestna in vneta učiteljica težavno nalogo celega šolskega leta sebi v prijetnost. Društvenice so pele troglasno „Salve regina“ in „Spomladno pesen“. Sklenilo se je, da se napravi prihodnje šolsko leto slovesno zborovanje v čast petdesetletnega proglašenja neomadeževanega spočetja prečiste device Marije.

M. H. W.

Ljudski učitelj — milijonar. V Beszteneze (Bistrici) na Ogrskem je živel zelo siromašno s svojo rodbino rumunski učitelj Letkán, kajti dobival je le letne plače 400 K. Imel pa je malo njivico, katero je seveda sam obdeloval. Lansko leto pa je naletel na ti njivi pri kopanju na žilo zlate rude. Sklenil je pogodbo s fužinami v Nagybanji, katerim pošilja na mesec 10.000 ton rude, za kar dobiva mesečnih 24.000 K. Seveda je pustil takoj pedagogiko ter si postavil v Nagybanji krasno vilo.

Bodi pravičen v kaznovanju! Otrok ima tenak čut za pravico, in nikdo ne sme tega čuta krivično žaliti, sicer trajno oškoduje vzgojo. Otroci, ki so po krivici

kaznovani, se kažejo kmalu ravnodušne proti kaznim, postanejo uporni in trmoglavi in najhujše kazni jim ne izvabijo solze iz oči. Značaj jim zakrckne, in vsa ljubezen do starišev in učiteljev, ki jih po krivici kaznujejo se izpremeni v sovražstvo in nasprotovanje. Če pozneje taki otroci niso več odvisni od vzgojiteljev, se navadno nič več zanje ne zmenijo. Zato je treba strogo paziti, da so kazni pravične. Kazni so večkrat potrebne; s samimi dobrimi ali resnimi besedami je mogoče le malo ali pa nič otrok vzgojiti. Tudi razne telesne kazni so že dostikrat pokazale lepe uspehe. Naj je pa kazen kakršnakoli, vedno naj vzgojitelj presodi, če je pravična in če je v pravem razmerju s pregreškom, zlasti z moralno krivdo otrokovo. Škoda, katero je otrok napravil utegne biti velika, a moralna krivda je le majhna ali je pa celo nič ni; in zopet otrokov prestopok morda ni povzročil nikake škode, a moralna krivda je velika. Vedno je torej treba pri odmerjenju kazni gledati na krivdo, ne pa na povzročeno materialno ali drugo škodo. Potem je naša pravičnost odsev božje pravičnosti, kar je potrebno.

„Christl. Schul und Elt. zeitg.“

Slavnost stoletnega obstanka mariborskega c. kr. učiteljišča se je prav dobro obnesla. Udeležilo se je mnogo cenj. učiteljstva spodnještajerskega. Navzoč je bil tudi cesarski namestnik grof Clary, ki je pohvalil delovanje tega zavoda.

Zrelostni ustni izpiti na mariborskem učiteljišču čč. šol. sester so se do vršili zadnji teden. Udeležilo se je izpitol 23 gojenk. Vse so prestale srečno izpit, le tri ga bodo po počitnicah deloma ponavljale.

Ljudsko šolstvo v celjskem šolskem okraju. L. 1902 je bilo v celjskem šolskem okraju 25 javnih ljudskih šol in sicer: 1 enorazrednica, 8 dvorazrednic,

7 trirazrednic, 5 štirirazrednic, 4 petrazrednice in ena šestrazredna deklška zasebna šola, skupaj 84 razredov. Poučevalo je na teh šolah 21 stalnih nadučiteljev, 1 stalna nadučiteljica, 20 stalnih učiteljev, 23 stalnih učiteljic, 6 pomož. učiteljev, 7 pom. učiteljic in 6 šol. sester, skupaj 84 učnih oseb. Vrhu tega je bilo še 8 posebej nastavljenih učiteljic za ženska ročna dela. — Učni jezik je bil slovenski na 23 šolah, nemški pa na dveh šolah (Vojnik, Štore). Za šolo godnih je bilo 3126 dečkov, 3067 deklic, skupaj 6193 otrok; obiskovalo pa je šolo le 2514 dečkov in 2648 deklic, skupaj 5162 otrok, torej povprečno 91 otrok na vsak razred. Krajni šol. sveti so imeli rednih dohodkov 38 674.40 K, stroškov 32.391.75 kron, torej je bilo skupnega prebitka 6482.64 K. Ako primerjamo število šolo obiskujočih otrok z rednimi stroški kraj. šol svetov, vidimo, da so plačali kraj. šol. sveti za vsakega šolo obiskujočega otroka povprečno 6.25 K.

Nove razglednice je založil gospod Jernej Bahovec v Ljubljani. Slika kaže Jelačićev spomenik v Zagrebu, pod spomenikom moža s hrvatskim grbom in jokajočo ženo, ki upira objokane oči v Jelačića s klicem: „Jelačić — — —!“ Odgovor: „Pogum — med vami sem in z vami!“ — Komad deset vin. — Isti trgovec je izdal vozni red vseh železniških in poštних zvez po slovenskih pokrajinah. Cena 30 vin. Oboje priporočamo.

Iz šole. Gospica Marija Zupančič iz Šmarja pri Jelšah je imenovana za pomožno učiteljico v Šmartin v Rožni dolini.

Ljudsko učiteljstvo v Italiji. Ljudski učitelji v Italiji so slabo plačani. To pravijo sami in to jim tudi drugi verjamejo. Verjame jim celo naučni minister Nasi. Ta jim hoče zdaj izboljšati njih gmotno stanje, in to bi stalo za enkrat

8.000.000 lir. — Tudi tu se posamezne stranke poganjajo za učiteljsko agitatorično moč pri volitvah. A z ozirom na ljudstvo bi si vsaka stranka trikrat premislila, predno bi glasovala za zvišanje davkov. Saj italijanski kmet že zdaj več noče davkov plačevati. V južni Italiji in v Siciliji so mnogi kraji, kjer so davki že daleč zaostali. Ljudje pravijo: „Ubijte nas! Plačevati ne moremo!“ Zato hoče zdaj učni minister ljudske šole razdeliti na dva dela: Prvi del ljudskih šol bi bil za vse otroke, ki hodijo po pet let v šolo in potem nečejo ali ne morejo zaradi uboštva obiskovati nobene šole več. K tem šolam bi bili obsojeni i večinoma delavski in kmečki otroci. Ta šola bi bila torej začetek in konec ljudske izobrazbe. Poleg teh bi bile druge ljudske šole za one otroke, ki hočejo pozneje obiskovati gimnazije ali tehnične šole. Za obiskovanje teh šol bi morali stariši plačevati posebno šolnino, med tem ko bi prve vzdrževala država sama. Iz te šolnine, ki bi bila prostovoljna — to se pravi: prostovoljno izbrana, a potem tudi prisilna, bi se učiteljstvu zboljšale plače. To je vsekako nek izhod iz zagate, a najbrže bo neizvršljiv. Kako naj se pa izvedejo take dvojne „ljudske“ šole? Kateri oče ne bi svojemu otroku, ko ga dá v šolo, rad odprl pot do boljšega kruha? Ali bo ljudstvo zadovoljno, če se mu reče: Dajte svoje otroke v šolo, ki se plačuje z vašimi davki, ampak potem ne morejo vstopiti več v nobeno šolo? Samo tisti bogati stariši, ki morejo plačevati šolnino, bodo mogli svoje otroke šolati še naprej! Kako se bo izvršila ta dvojna šola po posameznih krajih? Kako se bo učiteljstvo razdelilo v dve vrsti? Ljudstvo bo moralo nastopiti proti temu in gotovo bodo socialistični in republikanski elementi najodločnejše proti temu, da se proletarskim otrokom za vedno zapre pot

k daljni izobrazbi. Na ta način se učiteljsko vprašanje po naših mislih ne bo dalo rešiti.

„Učiteljski dom“ v Celovcu. O veliki važnosti tega pred dobrim letom ustanovljenega društva za koroške Slovence smo govorili že obširneje. Naraščaja dobrih slovenskih učiteljev Koroška silno potrebuje. Žal, da so bili tako malo vpoštrevani vsi tozadevni pozivi odbora, posebno od strani denarnih zavodov. Iz poročila o društvenem delovanju v prvem letu posnemljemo, da se je nabralo doneskov 6871 kron, stroškov pa je bilo 2555 K. — Društvo vzdržuje letos osem mladeničev, za katere plačuje mesečno 304 K; k tem stroškom so gojenci doslej donasali sami le še 567 K. Izmed teh mla-

deničev jih je nekaj, o katerih poročajo profesorji, da so vzorni; kar je preslabega, tem bo društvo seve podpore zopet odtegnilo: naš dragocen denar se sme izdavat le tam, kjer je res upanje, da se doseže društveni namen. Izmed koroških posojilnic je društvu poslalo doneskov doslej le pet, od zunanjih ste poslali dve! Ker se je tedaj večina doneskov dobila od zasebnikov, in ker vendar upamo, da se spomnijo posojilnice častne svoje dolžnosti, nadaljuje odbor svoje delovanje, prepričan, da se v teku let zaklad tako ukrepi, da se postavi lastni zavod. — Za letos je sklenil občni zbor, da novih gojencev ne sprejema. — Podpiraj torej vsak po svoji moči velepomembno stremljenje „Učit. doma“!

Št. 2778.

Raspis natečaja.

Na petrazredni c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je stalno popolniti mesto učitelja

z dohodki IV. plačilnega razreda idrijskega učnega osebja, t. j. z letno plačo 1000 Kron, aktivitetno doklado letnih 200 Kron in s pravico do 6 petletnic po 100 kron.

Prosilci naj lastnoročno pisane prošnje z dokazom učne sposobnosti za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom predpisanim službenim potom

do 28. julija 1903

pri podpisnem c. kr. rudniškem ravnateljstvu vložje.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dne 28. junija 1903.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.

Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

Tiska Katoliška Tiskarna.